

Osasun mentalaren genero-desberdintasuna tratatzeko ahalduntze-pilulak emakumeentzat

Emakume ez dela jaiotzen eta egin egiten dela zioen Simone de Beauvoir-ek, emakumearen zapalkuntzaren oinarrian feminitatearen eraikuntza kulturala ipinita. Feminitateak, hari kultural, historiko eta sozialez ehundutako kontzeptuak, bere errealitate konplexua islatzen eta desitxuratzen duen ispilu bat du medikuntzan. Historikoki, patologizatu egin dira andrazkoen bizipenak eta gorpuztzak, eta emakumeen gaineko kontrola estaldura batez disimulatutako pilulen bidez administratuta. "Histeria" terminoa dugu emakumearen portaera patologizatzearen adibide adierazgarri bat. Desoreka emozionalari erreferentzia egiten dion nahasmendu hori emakume-rolaren desbideratzearekin lotzen zen Antzinako Grezian, eta ugal-aparatuaren gaitz batekin (uteroaren desbideratzearekin, zehazki) erlazionatzen zen. Oraindik ere, kaos emozionala feminitatearekin erlazionatzen duen narratiba zaharraren pisuari eusten diogu.

Egungo praktika psikiatrikoan, pazienteen bizitzen kontakizunak eskuliburuetan oinarritutako kode-tan mutatzeko dira. Zauri emozional korapilatsuak diagnostiko bakar bilakatzen dira. Histeriaren diagnostikoa 1980ko hamarkadan erretiratu bazen ere Nahasmendu Mentalen Diagnosi eta Estatistika Eskuliburutik (DSM), gaurko depresio-diagnostiko edo antsietate-nahasmendu mota orok histeriaren istorioa ekartzen digu gogora.

Aberatsa da osasun mentaleko diagnostikoetan genero-desberdintasunak daudela adierazten duen ebidentzia zientifikoa. Depresio- eta antsietate-

nahasmenduetan emakumezkoen prebalentzia gizonezkoena halako bi bada ere, portzentaje hori ez dago oinarri biologikoen edo arrazoi medikoen menpe.^[1,2] Zer enigma daude osasun mentalaren genero-desberdintasunaren atzean?

Nola soinu, hala dantza

Generoa axola handiko faktorea da pazienteak adierazten duen ondoeza azaltzen duen diagnostiko bat zehazteko garaian. Medikuen kontsultan, genero-rolek min emozionala adierazteko eta hori interpretatzeko modua agintzen dute: keinu eta hitz oro genero-espektatibaz beteta dago.

Pertsona bakoitzak esleitu zaizkion genero-rolen arabera azaltzen ditu bere zauri emozionalak. Emakumeen kasuan, ezinegona modu irekian adierazteak berezko lotura du rol femeninoarekin. Ordea, zaurgarritasun emozionalaren adierazpena ez dago maskulinitatearen espektatiba tradizionalan integratuta. Horrekin bat eginez, praktika klinikoa erabiltzen diren tresna psikometrikoek arazo gisa definitzen dituzte genero femeninoaren arau ezaugarriak (hipersentikortasuna edo negarra). Neurketa-eskalak eremu somatikoan zentratzen badira, gizonen artean gutxietsi egiten dira antsietate- eta depresio-kasuak, sintomatologia kognitibo edo afektiboa agertzen dutelako.^[3]

Esate baterako, nortasunaren nahasmenduak DSM eskuliburuaren irizpideak aplikatuz diagnostikatzen direnean, emakumeen kasuan aukera gutxiago dago nortasun antisoziala diagnostikatzeko; al-

Idatzi zuk zeuk
Gai librean atalean

Gai librean aritzeko, bidali zure artikulua
aldizkaria@elhuyar.eus helbidera.

Irudia: Amaia Cuesta-Zigorraga

diz, probabilitate gehiago dago nortasun historio-
nikoaren nahasmenduaren diagnostikoa egiteko.^[4]
Goldberg-en antsietate- eta depresio-eskalan eta
Beck-en depresioari buruzko galdetegian, biak ala
biak praktika klinikoan maiz erabiliak, andrazkoek
puntuazio altuagoak lor ditzakete negarrari eta
tristurari erreferentzia egiten dioten itemetan; izan
ere, genero-aginduen adierazpen-arauekiko fidel
izaten jarraitzeak emaitza larriagoak izatera era-
maten dituzte. Feminitatearen ikuspegi erredukzio-
nista duten erremintak aplikatzeak praktika kliniko-
a distortsionatzen du, eta esperientzia emozionalen
patologizazioaren problematika betikotzen. Dina-
mika horrek nahasmendu mentalen diagnostikoen
paisaia zehatz bat osatzen du, estereotipoak indar-

tzen dituen eta genero-desberdintasunak agerian
dituen.

Aurreko lerroetan jorratutako genero-ikuspegi bi-
narioak aniztasun globalaren irudikapena murriz-
ten duela aitortzen da. Hain zuzen ere, genero- eta
sexualitate-esperientzia espezifikoak behar bezala
ez ulertzeak eta kulturalki sentikorrak edo inklusi-
boak ez diren diagnostiko-arauak aplikatzeak badu
eragina. Ziurrenik, horrek zerikusia izango du LGT-
BI+ komunitatea osatzen duten pertsonak mugako
nortasunaren nahasmenduaren diagnostikoarekin
etiketatze joerarekin, edozein psikopatologia
erakusten dutela ere.^[6]

Kodifikazio-instrumentuek bazter batean uzten dituzte aniztasuna eta genero-ikuspegia, eta, gainera, ez dituzte ikusten samin emozionalen azpian dauden azalpen-faktore sozial eta kultural korapilatsuak. Ezin da alde batera utzi egungo gizarteko hierarkia patriarkalak osasunean duen eragin zuzena. Mendeko posizioaren ondoriozko bizi-baldintza okerragoek kausazko eragina dute osasun mentalean;^[7] izan ere, indarkeria ekonomiko,^[8] fisiko, sexual eta sinbolikoaren testuinguruak nabarmen okertzen dute osasun mentala.^[9]

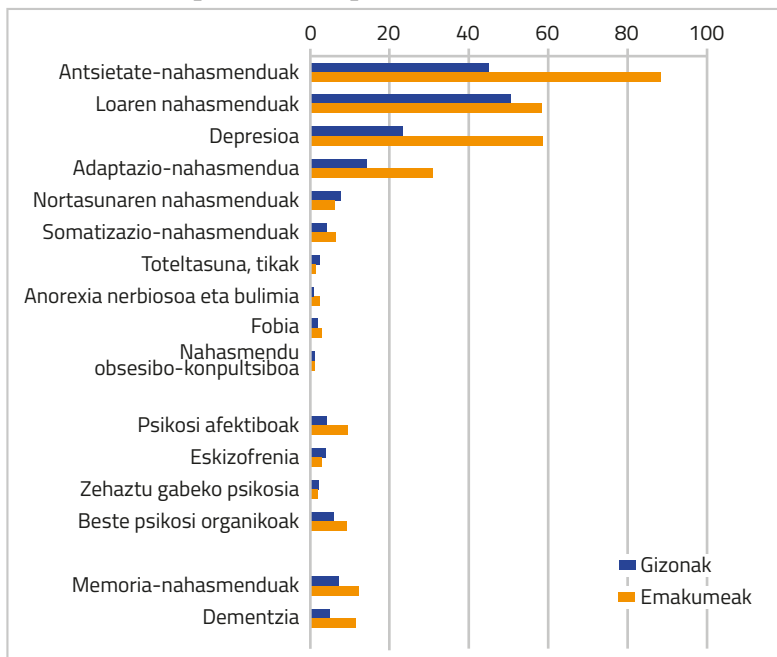
Pilularen atzean: psikofarmakoen kontsumoaren ondorio ikusezinak

Generoaren egiturazko desberdintasunak eta praktika klinikoaren ezaugarri den erreduktionismoak emakumeen bizi-esperientziak patologizatzen ditu, eta nagusiki sendagaiekin tratatzearen konbergentzia sortzen du. Bilakaerari buruzko datuek erakusten dutenez, antsiolitikoaren eta hipnotikoaren

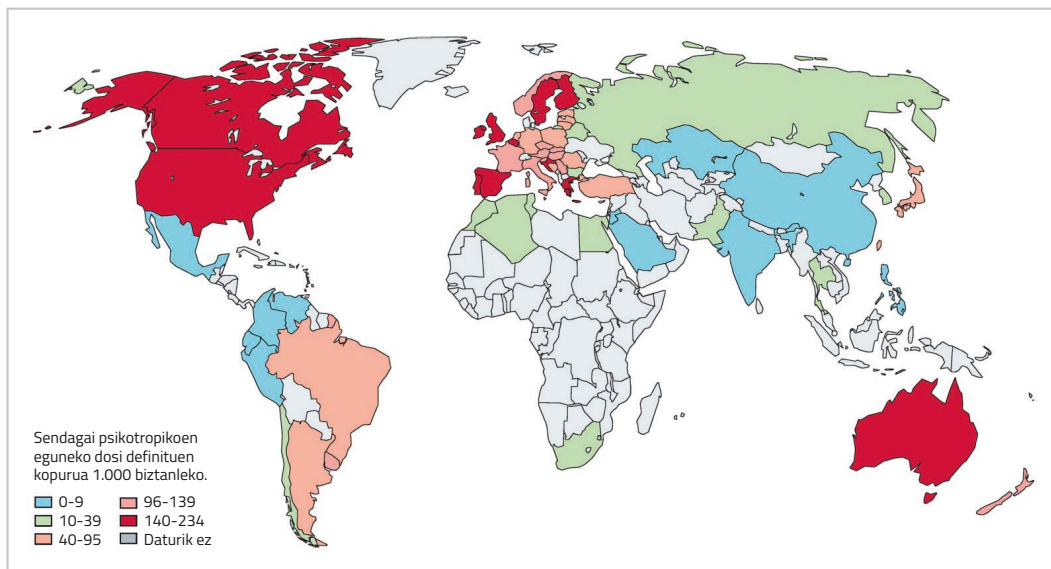
kontsumoak gora egin du etengabe azken urteotan. Horretan, Espainia Europako batezbestekoa-ren gainetik dago,^[10] eta andrazkoek gizonezkoek halako bi kontsumitzen dute.^[11]

Psikofarmakoen kontsumoari lotutako bigarren mailako ondorioez gain (gehienetan tratamendua-ren kronifikazioarekin lotuta egoten dira), badaude erabilerarekin erlaziozko beste efektu batzuk. Bizi-egoera disruptiboetan, psikofarmakoetara jotzen da genero-rolari sozialki esleitutako zereginetikiko haustura berrezartzeko. Eguneroko bizitzari aurre egiteko farmakoarekin konfiantzazko harremana sortzeak arazoa larriagotzea eta ikusezin bihurtzea dakar.^[12] Haatik, pilulek ez dute kausa konpontzen; adierazitako sintomatologia naturalizatzen dute, eta gaixotasuna kosifikatzen (gaixotasuna pertsonarekiko independentea den objektu bereizi bat balitz bezala hartzea). Horrek emakumea psikofarmakoen mendekoa izatea dakar,^[13] eta

1.000 pertsonako prebalentzia ehunekotan

1. grafikoa. Osasun mentaleko arazoaren prebalentzia (esleitutako 1.000 pertsonako). Iturria: Osasun Ministerioa, 2020 [5]-etik egokitua.

1. irudia. Sendagai psikotropikoen kontsumoa 65 herrialde eta eskualdetan. Iturria: Brauer *et al.* [10]-etik moldatua.

haren ahalduntze-prozesua mugatzen du. Emakumeen ahalduntzeak, ostera, haien osasunean eragiten duten elementuen gainean jarduteko aukera ematen du, baita ondoez emozionala eragiten duen egiturazko menpekotasuna gainditzeko ere.^[14]

Etorkizunaren koloreak: interseksionalitatea eta ikuspegi soziala

Gizonezkoen eta emakumezkoen ondoez-zantzuen sare-egiturak ezberdinak direla erakusten du ebidentzia zientifikoak. Sintomen aktibazioan genero-mekanismo espezifikoek parte hartzen dutela iradokitzeaz gain, aditzera ematen da horien autoinformazioa diagnostikorako muga funtzional bat dela. Funtsezkoa da indarrean dauden tresna psikometrikoak zalantzan jartzea, gailu horien ikuspegi sinplistik ez baititu aintzat hartzen giza esperientzia sakonki moldatzen duten determinatzaile sozialak. Berebizikoa da ikuspegi interseksionala osasunaren zaintzan txertatzea (ikerketatik hasi eta arretaraino), generoarekin gurutzatzen diren beste dimentsio batzuk bistaratzeko. Etnia, gizarte-maila, sexu-orientazioa, genero-identitatea, adina edo desgaitasuna modu konplexu eta bakarrean lotzen zaizkie pertsonen esperientziei eta premiei.

Nahasmendu mentala diagnostikatzeko garaian gizabanakoen bizipenen aniztasuna aintzat hartuz eta genero-isuririk gabeko erremintak aplikatuz, arreta ekitatiboa eta norbanakoaren beharretara egokitua sustatzen da.

Osasunaren zaintzaren alorrean, gaur egungo eredu medikoa ikuspegi sozialarekin ordezkatzek emakumeei ahalduntze-pilulak errezetatzea ekar dezake. Genero-aginduz kutsatutako egunerokotasunari modu osasungarrian aurre egiteko behar diren gaitasunak preskribatzea osasun mentaleko arrakala gainditzeko formula bat da.

Denborarekin, agian, emakumezko gorputza patologizatzeko eta medikalizatzeko ondarea suntsitu ahal izango dugu. Egun horretan, osasunaren ikuspegi sozial eta feministak historiaren kondairaren itzala desagerrarazten duen narratiba berria ehundu duko du. ●

[Bibliografia, webgunean](#)